

Selvitys kansalaisopistosta

Sivistyslautakunta 29.04.2025 § 30

Kunnanhallitus 03.06.2024 § 124

Tohmajärven kunnanvaltuusto on kokouksessaan [19.2.2024/Pykälä 5](#) päättänyt käynnistää toimet Tohmajärven kunnan talouden sopeuttamiseksi. Talouden seurantaa on tehostettu entisestään alkuvuodesta perustamalla nimetyistä tilivelvollisista viranhaltijoista kokoonpano, joka seuraa kunnan talouden toteutamaa kuukausittain. Kokoonpanoon kuuluu toimialajohtajat, talouspäälikkö, Maiju Lassilan koulun ja Tohmajärven lukion rehtori sekä varhaiskasvatus päälikkö. Tämän lisäksi vuoden 2024 alusta asti on kokoontunut luottamushenkilöistä koostuva kokoonpano, joka on linjannut keinoja viranhaltijoiden selvitysten pohjalta Tohmajärven kunnan talouden sopeuttamiseksi. Tavoitteena on saattaa kunnan tulos tulevina vuosina ylijäämäiselle uralle. Kunnanhallituksen jäsenistä, valtuuston puheenjohtajistosta, valtuustoryhmien- ja lautakunnan puheenjohtajista koostuva ryhmä on kokoontunut kaksi kertaa 22.1. ja 20.5. Tammikuussa käytiin läpi keinoja talouden tasapainottamiseksi ja sovittiin mm. yhteistoimintaneuvottelujen käynnistämisestä. Toukokuun tapaamisessa käytiin läpi yhteistoimintaneuvotteluissa päätetyt toimenpiteet ja keskusteltiin säästötoimista vuosille 2025 – 2027.

Taustaa talouden sopeuttamisen tarpeellisuudelle ja aiemmin tehdyt toimenpiteet taloudellisen aseman parantamiseksi

Tämän vuoden talousarvio on hieman yli puoli miljoonaa euroa alijäämäinen, vaikka kuluja on karsittu vuoden 2023 talousarviosta noin miljoonan euron verran, kun huomioidaan Sivistyskeskus Ahjon nousevat leasingmaksun korkokustannukset. Lähes kaikissa Suomen kunnissa valtionosuudet tulevat laskemaan edellisestä vuodesta ja kuntataloutta tulee pystyä sopeuttamaan tuleville vuosille.

Kulujen karsiminen on ollut merkittävää, kun huomioidaan, että koko Tohmajärven kunnan toimintakulut ovat olleet vuonna 2023 noin 23.600.000 euroa. Kunnassa on tehty muutaman edellisen vuoden aikana taloutta pitkässä juoksussa parantavia toimenpiteitä. Tohmajärven kunnan kiinteistömäärä on vähennetty vuodesta 2020 vuoteen 2024 noin 10.000 m². Vanha Tietäväisen koulukeskus on alaskirjattu kunnan taseesta ja kaksi rakennuskokonaisuutta Tietäväiseltä on saatu myytyä uusien yritysten käyttöön, jotka toimivat nyt paikkakunnalla. Henkilöstösäästöjä on tehty mm. eläköitymisten yhteydessä sisäisillä järjestelyillä. Talouden tehostamiseen liittyviä toimia on tehty myös kuntakonsernin osalta. Kunnan seitsemän asunto-osakeyhtiötä on nyt fuusioitu Kiinteistö Oy Tohmajärven Tikankonttiin.

Yhteistoimintaneuvottelut 2024 kevät

Kunnanhallitus päätti käynnistää Tohmajärven kunnassa yhteistoimintaneuvottelut [5.2.2024/Pykälä 42](#). Neuvotteluissa työnantaja asetti neuvotteluille 500.000 euromääräisen tavoitteen, josta neljännes tulisi toteutua vuoden 2024 aikana. Neuvottelujen tuloksena toimialojen esitysten pohjalta löydettiin n. 545.000 euron henkilöstösäästöt vuoteen 2026 mennessä ja niistä 25% toteutuu vuoden 2024 aikana. Euromääräinen säästötavoite henkilöstökustannusten osalta siis toteutui. Löydetty keinot eivät kuitenkaan muutu säästöiksi ilman niiden viemistä päätöksentekoon ja ilman niistä erikseen päättämistä.

Tilannekuva yhteistoimintaneuvottelujen johdosta

Vuosien 2025-2027 talousarviot näyttävät laaditun ennusteen mukaan edelleen 2.000 – 50.000 euroa alijäämäiseltä. Ennuste on laadittu olettamalla jossa, yhteistoimintaneuvotteluissa löytyneet säästöt toteutuvat. Ennusteessa huomioidaan tulevien vuosien muutokset kunnan taloudessa kuten tuleva jäteveden puhdistamon investointi leasing-rahoitteisesti ja tulevat valtakunnan tasolla sovitut palkankorotukset. Korkomenot on laskettu nykyisten kustannusten mukaisesti. Tulojen osalta ennuste perustuu nykyisiin palvelumaksujen tuottoon ja tuoreimpiin valtionosuus- ja verotuloennusteisiin.

Valtuuston iltakoulussa 27.5. käytiin läpi yhteistoimintaneuvotteluissa löydettyjen 545.000 euron säästöjen lisäksi lisäkeinoja ja niiden vaikutuksia kunnan talouden sopeuttamiseksi. Keinot pyritään löytämään siten, että Tohmajärven kuntalaisten palvelut eivät heikenny oleellisesti varsinkaan muihin maakunnan vastaavan kokoihin kuntiin nähden.

Säästöpaketti 2025 – 2027

Säästöpaketti vuosille 2025 - 2027 pitää sisällään talouden sopeutusta noin 163.000 euron verran vuoden 2024 talousarvioon nähden. Keinot joita esitetään valtuustolle vuosille 2025 – 2027 ovat seuraavanlaiset:

1. Valtuuston koko
Valtuuston kokoa pienennetään seuraavalla valtuustokaudelle 27 valtuutetusta 23 valtuutettuun. Tätä kautta pysyvää säästöä löytyy noin 7400 euroa/vuodessa. Ensimmäinen kokonainen vuosi 23 valtuutetulla on 2026.
2. Yhdistysavustukset
Yhdistysavustuksia (lukuunottamatta nuoriso- ja liikunta-avustuksia) pienennetään nykyisestä 18.000 euron tasosta 10.000 euroon. Säästöä syntyy nykytilanteeseen nähden 8000 euroa. Huomionarvoista on, että 2022 alusta on otettu käyttöön Veli Simosen rahasto, josta on jaettu vuosittain enintään 15.000 euroa lasten harrastamisen ja kulttuurin tukemiseksi. Tämän lisäksi yhdistykset voivat hyödyntää hyvinvointialueen avustuksia ja Leader-avustuksia.
3. Valtuutettujen kehittämisraha
Valtuutettujen kehittämisrahan (valtuutettujen kymppitonnit) käyttö lopetetaan. Kehittämisrahaa on ollut käytössä valtuustokaudella 270.000 euroa ja sen vaikutus kunnan tuloslaskelmaan on ollut 27.000 euroa vuosittain. Jos tilalle tulee 50.000 euron/valtuustokausi osallistavan budjetin muoto, niin säästö nykytilaan nähden olisi 22.000 euroa/vuosi.
4. Henkilöstöjaosto lakkautetaan seuraavan valtuustokauden alusta. Euromääräinen säästö on noin 2650 euroa vuosi. Tämä tarkoittaa, että henkilöstöjaoston toimivalta henkilöstöasioissa jakaantuu kunnanhallituksen ja operatiivisen johdon kesken. Tämän päätöksen myötä viranhaltijoiden työaikaa vapautuisi muihin tärkeisiin tehtäviin.
5. Jäte- ja vesimaksut
Jäte- ja vesimaksuja korotetaan 5% vuonna 2025, 2,5% vuonna 2026 ja 1,25% vuonna 2027. Jos kulutus olisi tulevat vuodet nykyisellä tasolla niin tuleviin investointeihin saataisiin vuosina 2025 – 2027 maksujen korotuksilla yhteensä noin 48.000 euroa. On huomioitava, että jäte- ja vesimaksujen tuottamiseen liittyvät kustannukset myös nousevat tasaisesti, mm. vuonna 2023 vesilaitoksen investoinnit rahoitettiin osittain muulla kun jäte- ja vesimaksuilla. Kunta on investoimassa uuteen jäteveden puhdistamoon ja vesilaitoksen taseyksikkö saataisiin korotusten myötä paremmin vastaamaan vesilaitoksen kustannuksia.

6. Kyytitakuukyytien uudelleen organisointi.

Kunnan taajaman ulkopuolelta on mahdollista matkustaa kyytitakuukyydeillä 7 eri reitillä. Asiakas maksaa kyydistä samansuuruisen hinnan mitä maksu olisi julkisella joukkoliikenteellä matkustettaessa. Kyytitakuukyytien kustannus talousarviossa vuodelle 2024 on 135.000 euroa. Nykyinen sopimuskausi päättyy 31.7.2025. Tämän jälkeiselle ajalle kilpailutus pyritään laatimaan niin, että vuosittainen kustannus olisi enintään 90.000 euroa. Säästöä syntyisi 2026 vuoden osalta nykytilaan nähden 45.000 euroa.

7. Yksityistieavustukset

Yksityistieavustuksia on varattu myönnettäväksi yksityisteille 125.000 euroa vuodelle 2024. Rahat myönnetään ympäristölautakunnan [30.01.2024/Pykälä 8](#) esityksen mukaisesti. Vuodin 2025 alusta yksityistieavustukset ovat 100.000 euroa, jolloin säästöä nykytilanteeseen nähden syntyy 25.000 euroa. Tämän säästön vaikutus yksittäisen yksityistien käyttäjän maksuihin olisi erittäin maltillinen.

Seitsemällä eri toimenpiteellä syntyisi säästöä vuoden 2024 talousarvioon nähden seuraavasti:

Vuosi 2025 säästöä 100.317 euroa

Vuosi 2026 säästöä 156.000 euroa

Vuosi 2027 säästöä 163.450 euroa

Näiden keinojen lisäksi selvitetään seuraavia asioita, joilla voisi olla saatavilla säästöä nykytilaan nähden, ilman palvelutason merkittävää laskua:

1. Selvitetään Tohmajärven kansalaisopiston yhdistymistä Keski-Karjalan kansalaisopistoon lukuvuodesta 2025 alkaen.
2. Tikkalan koulun muuttamista Maiju Lassilan koulun alaiseksi yksiköksi vuodesta 2026 alkaen. Samalla Tohmajärven kunnanvaltuusto linjaa kyläkoulun strategisena vetovoimatekijänä kunnan markkinoinnin ja elinvoiman kannalta, josta tullaan pitämään kiinni tulevaisuudessa.
3. Lautakuntarakenteen muuttamista nykyisestä kevyemmäksi.

Tulevien vuosien osalta vuoden 2025 TE-palveluiden siirtyminen kuntien järjestämisvastuulle ja kunnan rahoitusvastuun kasvaminen työmarkkinamaksujen myötä on asia, jota on vaikea arvioida tässä vaiheessa. Myös yleistä kustannustason nousua tapahtuu vuosittain. Kunnanhallitus esittää valtuustolle, että toimialat sitoutuvat kattamaan kustannusten nousun oman toimialan sisäisillä muutoksilla, pyrkimällä pitämään muutokset kuntalaisten palveluihin kohdistuen maltillisina. On toki myös mietittävä palvelutason osalta, onko tietyt palvelut jo menettäneet merkitystään ja onko uusia palvelutarpeita syntynyt nykyisten tilalle. Lainsäädännön tuomat kustannukset ovat asia erikseen, kuten myös kertaluontoiset kehittämistoimenpiteet tai mahdollinen rakennusten purkaminen, johon on varattava vuosittain tarvittavat määrärahat.

Kunnan talouden osalta on myös olemassa mahdollisia positiivisia olettamia, kuten kunnan valtionosuuksien korjaus, josta on tehty oikaisupyyntö valtionvarainministeriölle. Myös kunnan lainojen ja leasing-maksujen korkotason alaspäin tulo nykytilanteeseen nähden vaikuttaisi kunnan taloudelliseen tilanteeseen positiivisesti. Kunnan pito- ja vetovoiman edistämiseen on pystyttävä varaamaan tarvittavat määrärahat, että Tohmajärvi asuinpaikkana ja paikkana yrittää olisi houkutteleva valinta.

kunnanjohtaja Mikko Löppönen, mikko.lopponen@tohmajarvi.fi, puh. 040 105 4001

Esittelijä

kunnanjohtaja Mikko Löppönen, mikko.lopponen@tohmajarvi.fi, puh. 040 105 4001

Päätösehdotus

Kunnanhallitus esittää valtuustolle, että:

1. valtuusto hyväksyy esittelytekstin 7 kohtaa talouden tasapainottamiseksi vuosille 2025 - 2027,
2. valtuusto sitoutuu omalta osaltaan päätöksenteossaan yhteistoimintaneuvotteluiden euromääräiseen tulokseen,
3. valtuusto sitoutuu säästöpaketin päätösehdotuksen kohtiin 1 - 2 vaikka taloudellinen tilanne kohentuisi nykytilanteeseen nähden,
4. valtuusto evästää toimialoja sitoutumaan kattamaan mahdollisen kustannusten nousun vuosina 2025 - 2027 oman toimialan sisäisillä muutoksilla, pyrkimällä pitämään mahdolliset muutokset kuntalaisten palveluihin maltillisina.

Merkitään, että talouspäällikkö Tuula Pieviläinen oli asiantuntijana kuultavana läsnä kokouksessa klo 14:05 – 15:14.

Merkitään, että kunnanhallitus kävi laajan keskustelun säästöpaketista.

Merkitään, että 3.6.2024 mennessä kuntalaiskyselyyn saatiin 218 vastausta. Tiivistelmä vastauksista on **pöytäkirjan liitteenä**. Kysely pidetään avoinna valtuuston kokoukseen saakka.

Kunnanjohtaja muutti päätösesitystään esittelytekstin kohdan 3 osalta niin, että: Valtuutettujen kehittämisrahan (valtuutettujen kymppitonnit) käyttö lopetetaan. Kehittämisrahaa on ollut käytössä valtuustokaudella 270.000 euroa ja sen vaikutus kunnan tuloslaskelmaan on ollut 27.000 euroa vuosittain.

Päätös

Kunnanhallitus päätti esittää valtuustolle, että:

1. valtuusto hyväksyy esittelytekstin 7 kohtaa talouden tasapainottamiseksi vuosille 2025- 2027, joista kohta 3 muutetun päätösesityksen mukaisesti.
2. valtuusto sitoutuu omalta osaltaan päätöksenteossaan yhteistoimintaneuvotteluiden euromääräiseen tulokseen,
3. valtuusto sitoutuu säästöpaketin päätösehdotuksen kohtiin 1 - 2 vaikka taloudellinen tilanne kohentuisi nykytilanteeseen nähden,
4. valtuusto evästää toimialoja sitoutumaan kattamaan mahdollisen kustannusten nousun vuosina 2025 - 2027 oman toimialan sisäisillä muutoksilla, pyrkimällä pitämään mahdolliset muutokset kuntalaisten palveluihin kohdistuen maltillisina.

Talouden säästöpaketin (kunnanhallitus 03.06.2024 § 124, kunnanvaltuusto 17.6.2024 § 30) yhtenä tavoitteena on ollut selvittää voisiko yhdistymisestä Keski-Karjalan kansalaisopistoon lukuvuodesta 2025 alkaen saada säästöä nykytilaan nähden ilman palvelutason merkittävää laskua.

Tohmajärven kunta toimii Tohmajärven kansalaisopiston ylläpitäjänä. Kunta saa valtionosuutta vuosittain vahvistettujen opetustuntien määrän mukaisesta, joka kattaa 57 % valtionosuuden laskennallisesta perusteesta. Yksikköhinta ja vahvistettujen opetustuntien määrä vaihtelevat vuosittain. Vuonna 2024 valtionosuus oli 98 197 €. Kurssimaksuilla katetaan osa menoista. Vuonna 2024 toteutettiin 2 867 opetustuntia, yhteensä 112 kurssia ja 2 luentoa.

Tohmajärven lähialueella toimii kaksi kansalaisopistoa: Keski-Karjalan kansalaisopisto Kiteellä kahden kunnan alueella ja Joensuun seudun kansalaisopisto viiden kunnan alueella. Molemmille opistoille lähetettiin 18.2.2025 sähköpostilla tarjouspyyntö kansalaisopistotoiminnan järjestämisestä syksystä 2025 alkaen. Tarjouspyynnössä mainittiin, että palvelutarjonta ja opetustuntien määrä on tarkoitus säilyttää lähes entisellään eli noin 2 800 toteutunutta opetustuntia vuosittain. Tarjouksen jättöaikaa jatkettiin 14.3.2025 asti, mutta vain Joensuun seudun kansalaisopisto lähetti tarjouksen.

Joensuun seudun kansalaisopiston sopimuskunnat sitoutuvat tuntitilaukseen, jossa jokainen kunta tarjoaa vähintään yhden tunnin opetusta 25 %:lle asukkaistaan. Tuntitilaus tehdään kolmeksi vuodeksi kerrallaan ja mahdolliset muutokset ilmoitetaan tilausjakson toisen vuoden loppuun mennessä. Joensuun seudun kansalaisopiston tuntihinta on 37,55 €, jonka lisäksi sopimuskunta vastaa tilavuokrasta, laitteista, opetusvälineistä ja kilometrikustannuksista, jos opettaja tulee Joensuusta. Keski-Karjalan kansalaisopiston tuntihinta nykyisen sopimuskuntansa kanssa on tällä hetkellä 38,95 €.

Vertailtaessa Joensuun seudun kansalaisopiston tarjouksessa ollutta tuntihintaa ja Keski-Karjalan kansalaisopiston sopimuskunnan tuntihintaa suhteessa tilattujen opetustuntien määrään ja muiden kustannusten vaikutusta kokonaishintaa, ei saada säästöä Tohmajärven kansalaisopiston nykytilaan. Ylläpitäjän vaihtumisesta seuraisi se, että valtionosuus maksettaisiin uudelle ylläpitäjälle, joka tänä vuonna on 103 665 €. Kunnan maksettavana olisi edelleen tilavuokrat, laite- ja opetusvälinekustannukset sekä mahdolliset kilometrikorvaukset, jos opettaja tulisi Joensuusta. Viime vuonna niiden kustannukset olivat 78 345 €.

Ylläpitäjän vaihtumisella olisi merkittävä vaikutus kansalaisopiston palvelutasoon: kurssien sisältöihin, lukumäärään, alueelliseen jakaantumiseen sekä hintojen nousuun. Nämä kaikki vaikuttavat kuntalaisten tapaan käyttää kansalaisopiston palveluita ja siten heidän fyysiseen ja psyykkiseen hyvinvointiinsa. Oman kunnan ylläpitämänä voidaan toimia joustavammin, asukkaiden tarpeita huomioiden ja kunnan palvelurakennetta ja haluttuja painopisteitä noudattaen. Hinnat pysyvät myös kohtuullisina.

Yhdistyminen toiseen kansalaisopistoon ei ole kannattavaa taloudellisesti, eikä palvelutason kannalta.

Esityslistan liitteenä lähetetään kansalaisopistojen kustannusten vertailutaulukko.

Asian valmistelija

kirjasto- ja kulttuuritoimen johtaja Liisa Mäenpää p. 040 1054110 liisa.maenpaa@tohmajarvi.fi

Esittelijä

sivistys- ja hyvinvointijohtaja Rosti Seija p. 040 1054154 seija.rosti@tohmajarvi.fi

Päätösehdotus

Sivistyslautakunta päättää, että Tohmajärven kunta toimii jatkossakin Tohmajärven kansalaisopiston ylläpitäjänä. Selvityksen mukaan yhdistyminen toiseen kansalaisopistoon ei ole kannattavaa taloudellisesti eikä palvelutason kannalta.

Päätös

Esittelijä muutti ehdotusta kokouksessa siten, että sivistyslautakunta esittää kunnanhallitukselle ja -valtuustolle, että Tohmajärven kunta toimii jatkossakin Tohmajärven kansalaisopiston ylläpitäjänä tehdyn selvityksen pohjalta. Ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Kunnanhallitus 26.05.2025 § 124

Asian valmistelija

kunnanjohtaja Mikko Löppönen, mikko.lopponen@tohmajarvi.fi, puh. 040 105 4001

Esittelijä

kunnanjohtaja Mikko Löppönen, mikko.lopponen@tohmajarvi.fi, puh. 040 105 4001

Päätösehdotus

Kunnanhallitus yhtyy sivistyslautakunnan esitykseen ja antaa sen edelleen kunnanvaltuuston päätettäväksi.

Päätös

Kunnanhallitus päätti yhtyä sivistyslautakunnan esitykseen ja päätti antaa sen edelleen kunnanvaltuuston päätettäväksi.

Kunnanvaltuusto 09.06.2025 § 53
104/02.02.00/2024

Esityslistan asia n:o 23.

Päätös

Hyväksyttiin kunnanhallituksen päätösehdotus.
